

Sayı : B.15.0.SGB.02.610 - 1003

09 Mayıs 2012

Konu :Yazılı Soru Önergesi (7-6096)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi: TBMM Başkanlığının 16.04.2012 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.02.00-60927 sayılı yazısı.

İzmir Milletvekili Sayın Ahmet Kenan TANRIKULU'nun tarafıma tevcih ettiği 7/6096 esas nolu yazılı soru önergesi, T.B.M.M. İç Tüzüğü'nün 99 uncu maddesi gereği, BOTAŞ Genel Müdürlüğü ve Enerji Piyasası Düzenleme Kurumundan alınan yazılı bilgiler doğrultusunda aşağıda cevaplandırılmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Taner YILDIZ
Bakan

EKLER :

-Önerge Cevabı (3 Sayfa)

**İZMİR MİLLETVEKİLİ SAYIN AHMET KENAN TANRIKULU'NUN
YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVAPLARI
(7/6096)**

Sorular 1, 6:

İçinde bulunduğumuz ayın başında elektrik ve doğalgaz fiyatlarına yapılan yüksek orandaki zamlar; ülkemiz ekonomisinde yaratacağı olumsuz sonuçların yanı sıra, enerjide kötü bir yönetişimin olduğunun da bir göstergesi olmuştur. Dünya’da yılbaşında doğalgaz kontratları 3.115 dolar iken, Mart ayı sonlarında bu rakam 2.117 dolara gerilemiştir. Buna mukabil ABD’de yine Mart ayı sonu itibarıyla doğalgaz fiyatları 2,11 mmBtu/dolar seviyesine düşmüştür. Diğer yandan, Brent petrolün kriz sırasında dahi 40 doların altına düştüğü günlerde ülke olarak yine en pahalı doğalgazı kullanmaktaydık. Bu bağlamda;

**-Zammın sebebi olarak açıkladığınız; ‘uzun süredir dövizde yaşanan dalgalanmalar ve ham petrol fiyatlarındaki artışları’ hangi ulusal veya uluslararası rakam ve hesaplamalar ile açıkladınız?
-Ülkemizde kullanılan doğalgaz fiyatları neden doğalgaz piyasalarına değil de, petrol piyasalarına endekslidir?**

Cevaplar 1, 6:

5015 sayılı Petrol Piyasası Kanununa göre fiyatlar, 01.01.2005 tarihinden itibaren en yakın erişilebilir Dünya serbest piyasa oluşumu dikkate alınarak piyasa koşullarına göre oluşmakta olup denetimi ve takibi Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK) tarafından etkin olarak yürütülmektedir.

Bu bağlamda, Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş.(TÜPRAŞ)’den alınan yazılı cevapta özetle; “Şirketimiz ürün satış fiyatları, 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanununda tanımlandığı üzere “en yakın erişilebilir dünya serbest piyasa oluşumu” olan, Akdeniz ürün fiyatları ve Amerikan doları satış kuru takip edilerek belirlenmektedir. Petrol piyasalarında ham petrol ve ürünler Amerikan Doları üzerinden işlem görmekte ve yurtiçi ürün fiyatları ham petrole göre değil, her ürünün Akdeniz piyasasındaki fiyatına göre belirlenmektedir. Yasal tanım çerçevesinde Akdeniz piyasasındaki petrol ürünleri fiyatlarında oluşan değişiklikler ve dolar kurundaki değişim günlük olarak değerlendirilmekte ve bu iki faktöre göre oluşturulan yeni fiyat, yürürlükteki satış fiyatlarımızdan anlamlı bir şekilde yukarı ya da aşağı yönde farklılık gösterdiğinde fiyat ayarlamaları yapılmaktadır. Bu şekilde belirlenen yeni fiyatlar EPDK’ya, ilgili diğer kamu kuruluşlarına ve müşterimiz olan akaryakıt dağıtım kuruluşlarına gönderilmektedir” denilmektedir.

Doğal gaz ithal bir enerji kaynağı olup yapılan uluslararası anlaşmalar çerçevesinde temin edilmektedir. Doğal gaz satış fiyatını oluşturan unsurlardan biri olan güncel alım fiyatları uluslararası ham petrol ve petrol ürünü fiyatlarına endeksli formüllerle belirlenmekte olup ham petrol/petrol ürünlerindeki ve dolar kurundaki fiyat değişimleri doğal gaz satış fiyatlarına etki etmektedir.

Bilindiği üzere, Dünya’da doğal gazın işlem gördüğü üç farklı piyasa yapısı bulunmaktadır. Bunlar Amerika, Avrupa ve Uzak Doğu piyasaları olup bu piyasalarda doğal gaz fiyatları, söz konusu piyasaların dinamiklerine bağlı olarak belirlenmektedir. Amerika doğal gaz piyasasında boru gazı ve LNG işlem görmekte ve doğal gaz fiyatları doğrudan arz ve talebe bağlı olarak belirlenmektedir. Amerika doğal gaz üreticisi bir ülke olup, aynı zamanda doğal gaz ve LNG ithalatı da yapmaktadır. Son yıllarda Amerika’da bulunan kaya gazının piyasaya girmesi ile birlikte arz fazlalığı meydana gelmiş ve Amerikan piyasasında doğal gaz fiyatlarının düşmesine sebep olmuştur.

Diğer yandan, Uzak Doğu doğal gaz piyasası büyük oranda LNG’ye bağlı olup özellikle Japonya’da yaşanan deprem ile birlikte nükleer reaktörlerin devre dışı bırakılması, Uzak Doğu’da LNG talebinin artmasına neden olmuştur. Söz konusu talep artışı LNG fiyatlarını da artırmıştır. Bilindiği üzere, Çin ve Hindistan’ın doğal gaz talepleri hızla artmakta ve bu ülkelerin doğrudan boru gazına erişimlerinin olmaması nedeniyle artan doğal gaz ihtiyaçlarını LNG alımı ile karşılamaları da Uzak Doğu’daki LNG fiyat artışını körüklemiştir. Buna karşılık, Türkiye’nin de içinde bulunduğu Avrupa piyasasında boru gazı ve LNG işlem görmekte olup, bu piyasada boru gazının ağırlığı bulunmaktadır. Boru gazları, uzun dönemli doğal gaz alım anlaşmalarına bağlı olup, fiyatları bütün uzun dönemli anlaşmalarda olduğu gibi petrol fiyatları baz alınarak belirlenmektedir. Ayrıca, ABD piyasasından çok farklı bir piyasa yapısına sahip olan Avrupa piyasasında likidite oranı oldukça düşüktür.

**İZMİR MİLLETVEKİLİ SAYIN AHMET KENAN TANRIKULU'NUN
YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVAPLARI
(7/6096)**

Soru önergesinde sözü edilen doğal gaz fiyatlarının uluslararası piyasalarda 3.115 dolar düzeyinden 2.117 dolar düzeyine düşüşünün, Amerika piyasasında yer alan Henry Hub fiyatlarından alındığı değerlendirilmekte olup Henry Hub fiyatları \$/Mmbtu esas alınarak belirlenmektedir. Sözü geçen düşüşün Amerika'da son yıllarda bulunan kaya gazı fiyatlarının çok düşük olması, kaya gazının Amerika piyasasında yarattığı arz fazlalığı ve bu piyasanın arz talep değişikliklerinden doğrudan etkilenen likit bir piyasa yapısına sahip olmasından kaynaklandığı bilinmektedir. Ancak bu durum sadece Amerika piyasasına özgü bir durum olup Uzak Doğu piyasasında, artan doğal gaz talebi nedeniyle fiyatlar artmış, Avrupa piyasasında ise artan petrol fiyatları nedeniyle doğal gaz fiyatlarında artış gerçekleşmiştir.

Sorular 2, 7, 8:

-Bu rekor düzeydeki zamlar açıklanmadan önce, ülke ekonomimize yansımaları hangi yöntemle hesaplanmış ve sonuçları ne öngörülmüştür? (Örneğin, enflasyon rakamları, mal ve hizmet sektörüne yansımaları vb.)

-Önümüzdeki günlerde gerek elektrik olsun, gerekse doğalgaz olsun yeni bir zam yapılması düşünülmüyor mu?

-Yapılan bu yüksek orandaki zamlar sonrası vatandaşımızın cebinden daha yüksek fatura ücretleri çıkacağından, vatandaşımıza bu konuda ne gibi önerileriniz olacaktır?

Cevaplar 2, 7, 8:

Elektrik fiyatlarının belirlenmesine yönelik olarak Enerji KİT'leri 14.02.2008 tarih ve 2008/T-5 sayılı Yüksek Planlama Kurulu (YPK) Kararı ile 01.07.2008 tarihinden itibaren Maliyet Bazlı Fiyatlandırma (MBF) Mekanizmasına geçmiştir. Söz konusu Karar gereğince maliyet ve döviz kurlarındaki değişimler fiyatlara yansıtılmakta ve satış fiyatları bu Karar uyarınca belirlenmekte ve uygulanmaktadır. MBF ile maliyetler; döviz kurundan kaynaklanan maliyetler, işçilik maliyetleri, kömür alım maliyeti, doğalgaz alım maliyeti, fuel-oil alım maliyeti ve sıfır bakiye maliyeti (piyasanın tümünde gerçekleşen enerji alım/satım arasındaki farkın üreticilere yansıtılması) kalemlerinden oluşmaktadır. Her bir portföy üretim grubu için söz konusu YPK Kararı ekinde üretim kaynaklarının maliyet ağırlık oranlarına göre formülasyonlar belirlenmiştir. Dolayısı ile maliyet kaleminin sadece birinde gerçekleşen düşüş ya da artış tek başına anlamlı olmamaktadır. Ayrıca maliyetlerdeki değişim dönemsel olmakla birlikte, MBF Usul ve Esasları Genelgesine göre maliyetlere göre belirlenen fiyatlar yılsonu mali hedeflerine bağlı olarak yeniden tespit edilebilmektedir. Hazine Müsteşarlığı, MBF'nin uygulanmasına ilişkin gerekli gözetim ve koordinasyonu yapmaktadır.

Yine, doğal gaz ithal bir enerji kaynağı olup, yapılan uluslararası anlaşmalar çerçevesinde temin edilmektedir. BOTAŞ Genel Müdürlüğü doğal gaz toptan satış fiyatlarını belirlerken pazarın durumunu, EPDK'nın tarife ile ilgili kararları doğrultusunda alım ve işletme giderlerini ve piyasa koşullarını dikkate alarak mümkün olan en makul seviyede fiyatlarını belirleyerek doğal gazı tüketicilere sunmaktadır.

Tüketicilerin enerjiyi en uygun maliyetle kullanabilmelerine yönelik olarak petrol ve doğalgaz aramalarına önemli kaynaklar ayrılmaktadır. Bununla birlikte, birincil enerji kaynakları bakımından dışa bağımlılığımızı azaltmak ve buna yönelik olarak yerli enerji kaynaklarımızdan azami ölçüde yararlanılmasına sağlamak için rekabetçi bir enerji piyasası oluşumu çerçevesinde gerekli yatırımlar yapılmakta ve mevzuatlar hazırlanarak yürürlüğe konulmaktadır. Ayrıca bu yöndeki hedeflerimiz "Elektrik Enerjisi Piyasası ve Arz Güvenliği Strateji Belgesi"nde ve Bakanlığımız Stratejik Planında da yayınlanmıştır. Tüm bu uygulamalar sonucunda maliyetlerin düşürülmesi ve böylece oluşacak kazanımların nihai tüketiciye yansıtılması için çalışmalarımız yoğun olarak sürdürülmektedir.

Soru 3:

2002 yılında elektrik üretiminde doğalgazın payı %40 iken, bugün %50'ye çıkmıştır. Bunun nedeni nedir?

İZMİR MİLLETVEKİLİ SAYIN AHMET KENAN TANRIKULU'NUN
YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVAPLARI
(7/6096)

Cevap 3:

Doğalgazdan elektrik üretiminin payı iktidarımız öncesi imzalanan elektrik alım garantilerinin devreye girmesi sonucu 2003 yılında %48,3 olarak gerçekleşmiştir. Öncelikle yerli kaynaklarımızın kullanımına yönelik olarak uyguladığımız enerji strateji ve politikalar sonucunda elektrik üretiminde doğalgaz kullanımına ait bu %48,3 oranı 2011 yılı sonu itibariyle %44,7 olarak gerçekleşmiştir. Ayrıca, Yüksek Planlama Kurulunun 18.05.2009 tarih ve 2009/11 sayılı Kararı ile kabul edilen "Elektrik Enerjisi Piyasası ve Arz Güvenliği Strateji Belgesi"nde ve Bakanlığımızın 2010-2014 Dönemi Stratejik Planında enerjideki hedeflerimiz belirlenmiştir. Söz konusu belgede 2023 yılında elektrik üretimindeki doğalgazın payının %30'un altına düşürülmesi" hükmü de yer almaktadır.

Sorular 4, 5:

-2011 Ocak ayından bu yana Bakanlık olarak, gerek Bakanlar Kurulu ile gerekse Başkanla elektrik ve doğalgaz zamları hakkında kaç kez görüşülmüş, sonuçları ne olmuştur?

-Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK) yönetimi 28 Mart 2012 tarihli toplantısında hangi kararları alıp, kamuoyuna açıklamıştır? 30 Mart 2012 tarihinde yurtdışı seyahatiniz dönüşünde gazetecilere yaptığınız açıklamada 'yarın toplanıp, elektrik zammına karar vereceğiz' söyleminizden sonra EPDK yönetimi 31 Mart 2012 tarihinde hangi gerekçeyle bir kez daha toplanıp, hangi kararları almış, kamuoyuna ne şekilde açıklama yapılmıştır? Bu durumda EPDK'nın bağımsız, piyasa şartlarına göre kendi başına cesaretle karar verebilen bir kurum olarak tanımlanabilir mi?

Cevaplar 4, 5:

EPDK'nın 28.03.2012 tarihli Kurul Kararı ile görüşmelere devam edilmesine karar verilmiş ve 31.03.2012 tarihinde söz konusu hususlar Kurul tarafından yeniden görüşülmüş ve karara bağlanmıştır. Dolayısıyla sorunuzda ifade ettiğiniz şekilde EPDK'nın sorumluluk alanına müdahale edildiği biçiminde bir yaklaşım doğru olmayacaktır.